

Mihin rakentamisen on varauduttava ilmaston muuttuessa

Lea Saukkonen
Ilmatieteen laitos

Esityksen tiedot pohjautuvat IPCC6 raportin (The Physical Science Basis) tietoihin sekä Ilmatieteen laitoksen tutkijoiden työhön

Lisätietoja löytyy Ilmasto-opas sivustolta

<https://ilmasto-opas.fi/fi/>

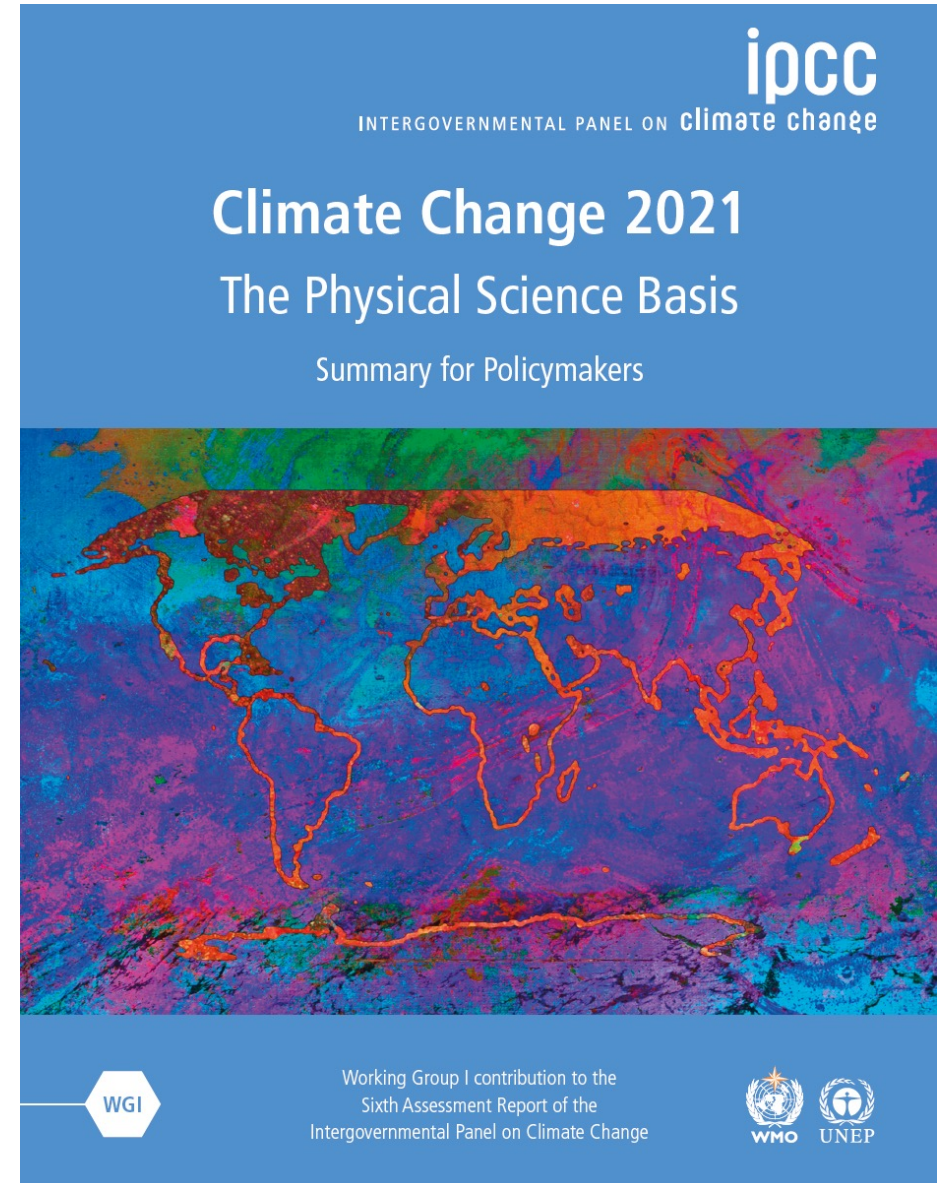
Ilmatieteen laitoksen julkisilta sivuilta

<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/>

IPCC:n sivuilta

<https://www.ipcc.ch/>

Sekä tietoihin NASA:n ja NOAA:n sivustoilta

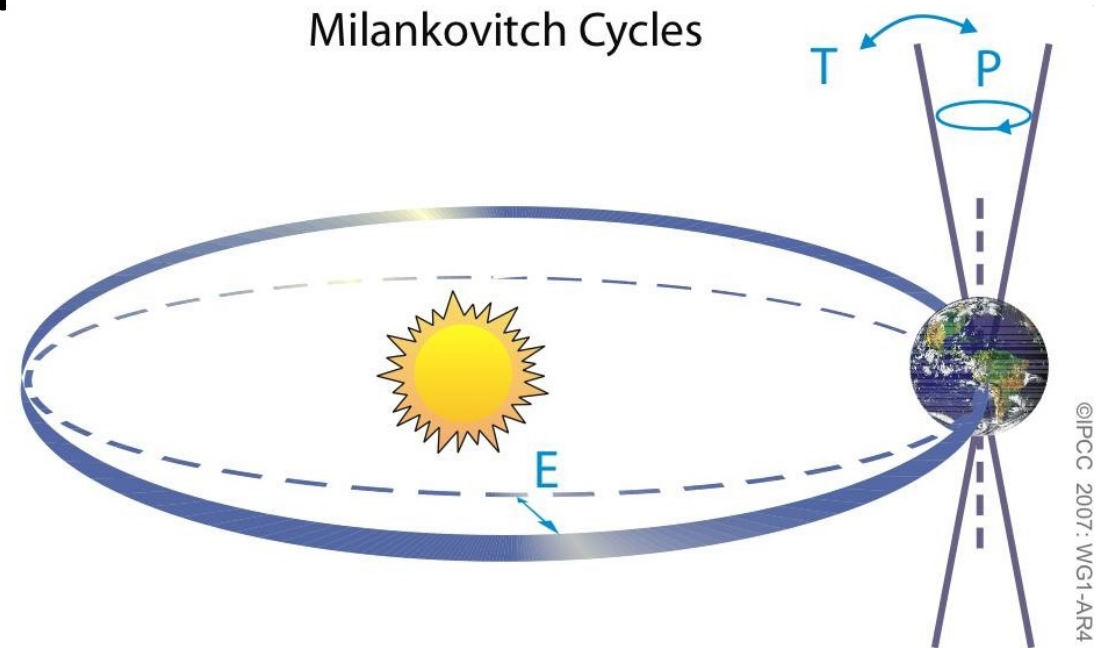

Luonnollinen ilmaston vaihtelu

- Maapallon pinnanmuotojen jatkuva vaihtelu synnyttää lämpimien ja kylmien ajanjaksojen vuorottelun
- Aikaskaala 100 milj. vuosia
- Napojen ollessa meren peittämiä jääkauden kehittyminen hyvin vaikeaa
- Kun jommallakummalla napa-alueella on mannta, voi navoille syntyä jäätiköitä
- Kylmällä ajanjaksolla vuorottelevat 10-100 tuhannen vuoden jaksoissa glasiaali ja interglasiaali vaiheet

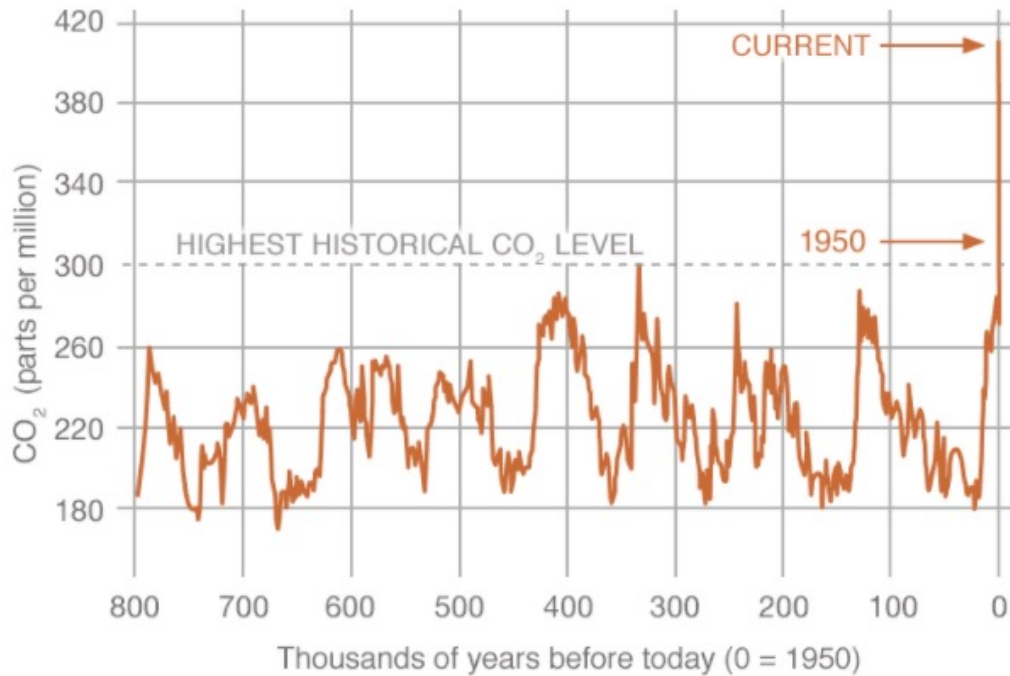
Glaciaalin eli jääkauden syntyyn vaikuttavat tekijät

- Maan kiertoradan muoto Auringon ympäri vaihtelee 100 000 syklissä
- Maan akselin kaltevuus vaihtelee 41000 vuoden syklissä.
- Maan pyörimisakseli huojahtelee puolelta toisella (kuin hitaasti vaappuva hyrrä) n. 20 000 vuoden välein.

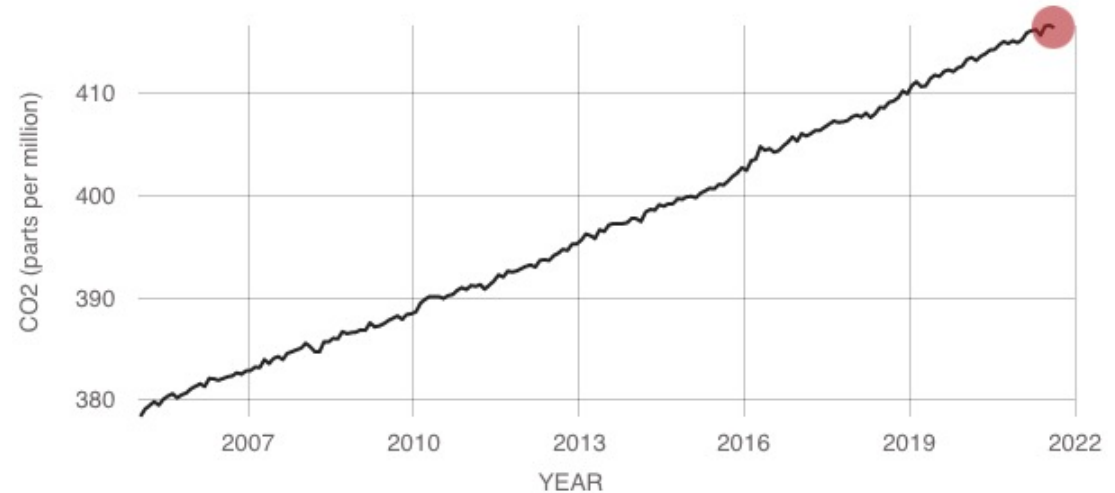
Hiilidioksidin määrä ilmakehässä

Data source: Reconstruction from ice cores.
Credit: NOAA

DIRECT MEASUREMENTS: 2005-PRESENT

Data source: Monthly measurements (average seasonal cycle removed). Credit: NOAA

Elokuussa 2021 hiilidioksidin määrä ilmakehässä oli 416 ppm ja se on nyt korkeimmillaan vähintään 2 miljoonaan vuoteen

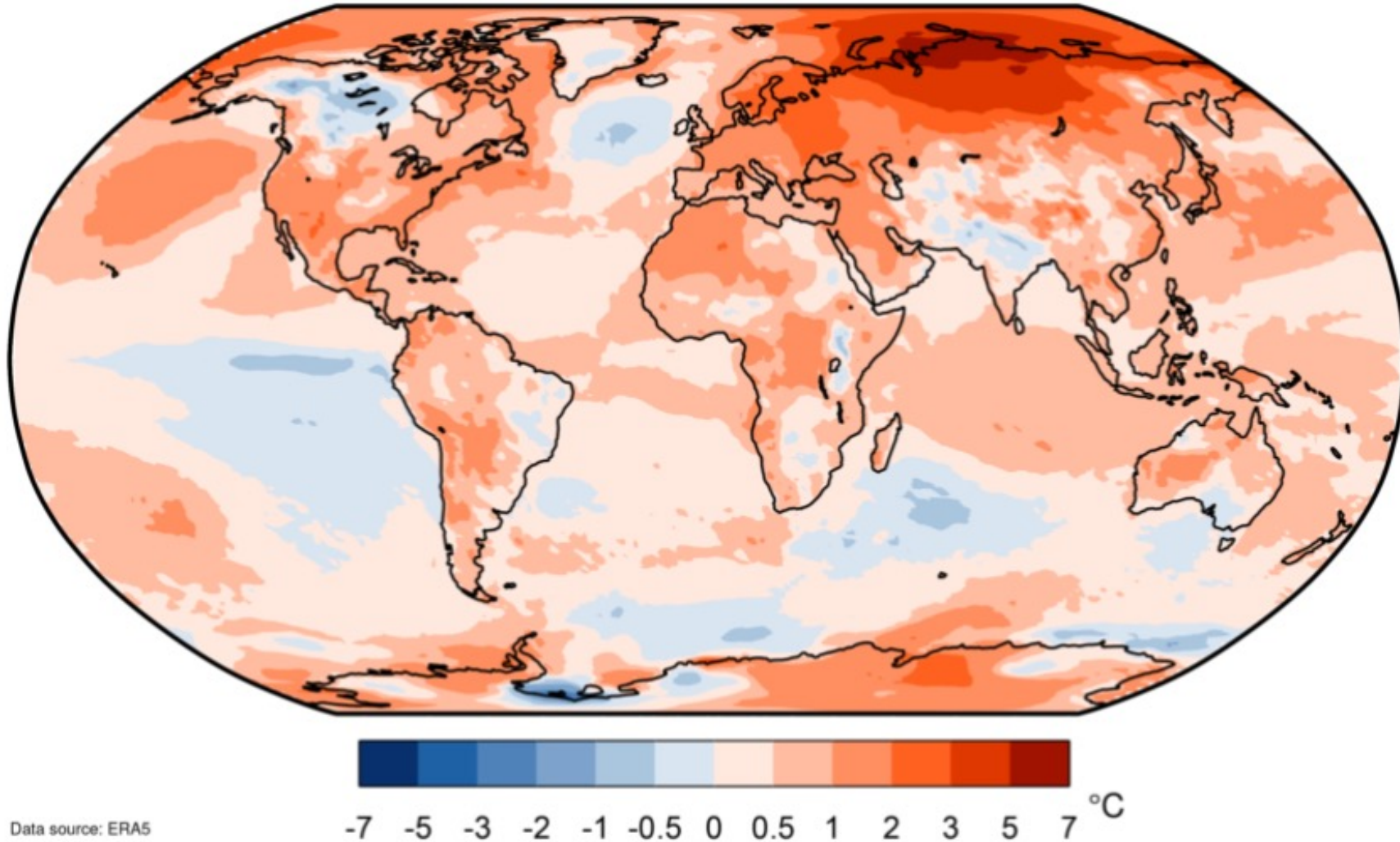
Sää vai ilmasto

- Sää on hetkellinen tapahtuma
- Sää voi vaihdella paljon myös lyhyillä etäisyyksillä
- Ilmasto on samanlainen suurehkoilla alueilla
- Ilmasto kertoo tilastollisista keskiarvoista

Ilmasto on sään arkisto

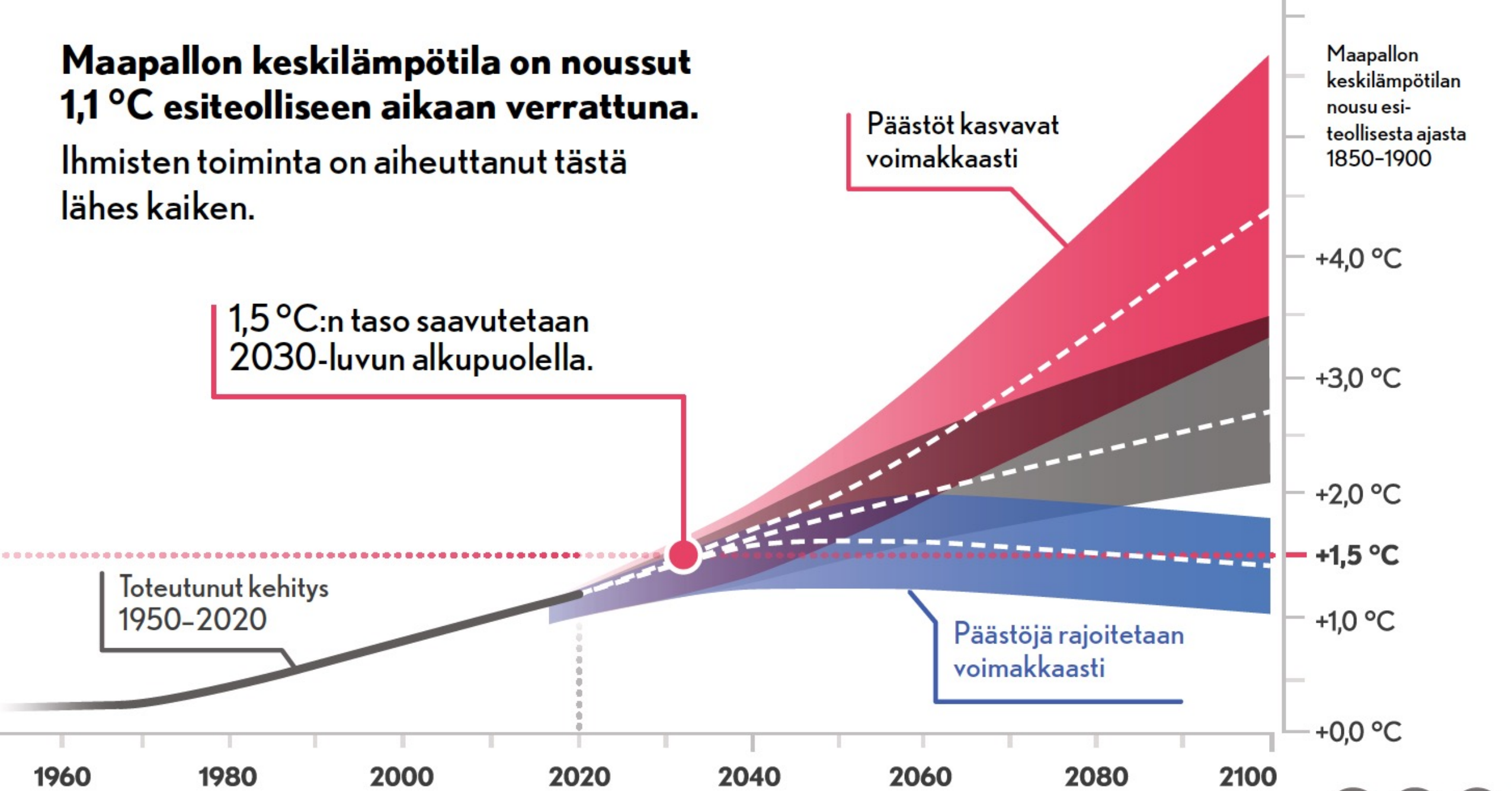
Mitä on jo tapahtunut ja mitä on edessä?

Temperature difference 2020 and 1981-2010

Maapallon keskilämpötila on noussut 1,1 °C esiteolliseen aikaan verrattuna.

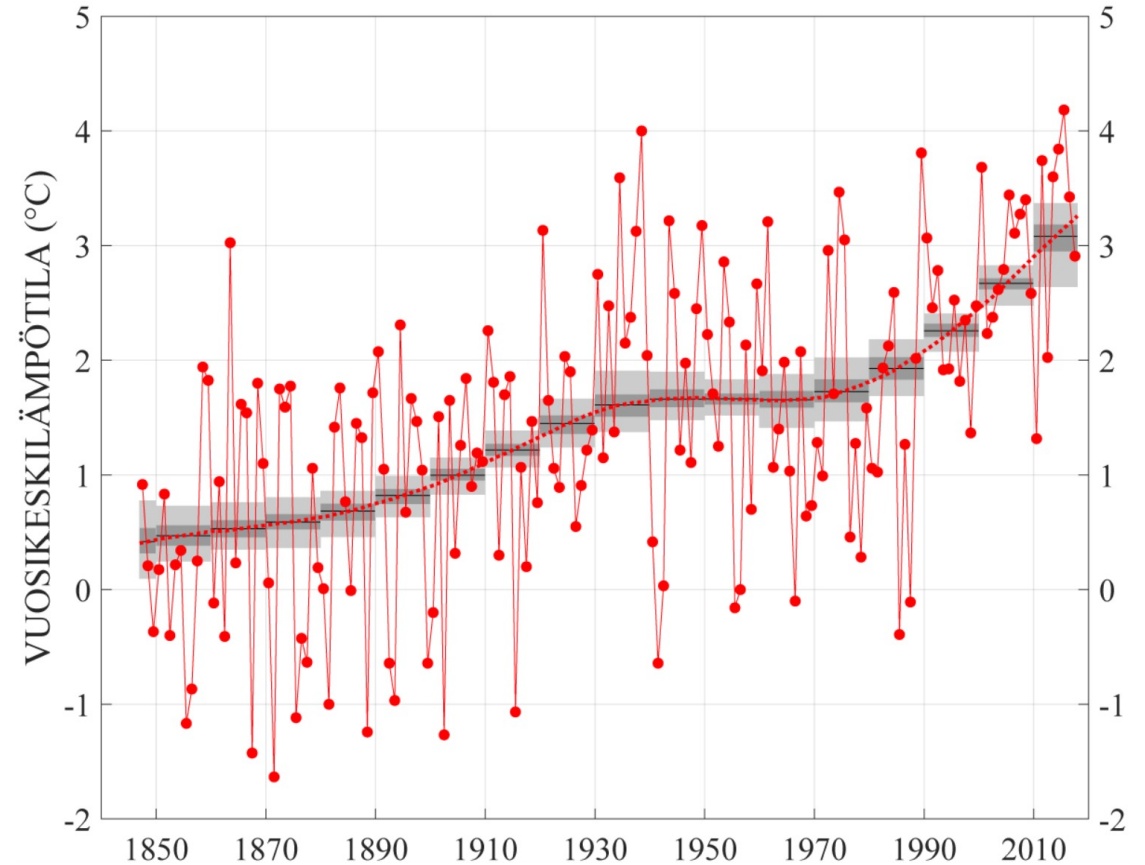
Ihmisten toiminta on aiheuttanut tästä lähes kaiken.

Lämpeneminen ei jakaudu tasaisesti

- Pohjoiset leveysasteet lämpenevät nopeimmin
- Arktisilla alueilla lämpenemisen vauhti on jopa kaksinkertainen keskimääräiseen lämpenemiseen verrattuna
- Jo nyt Suomen ilmasto on lämmennyt $2,3^{\circ}\text{C}$

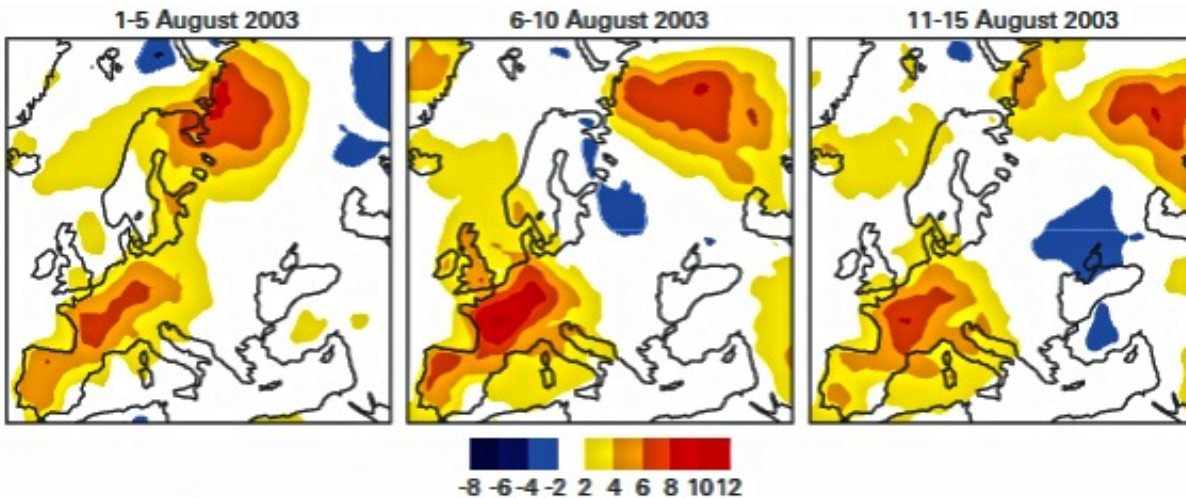

Kuva: Ilmatieteen laitos

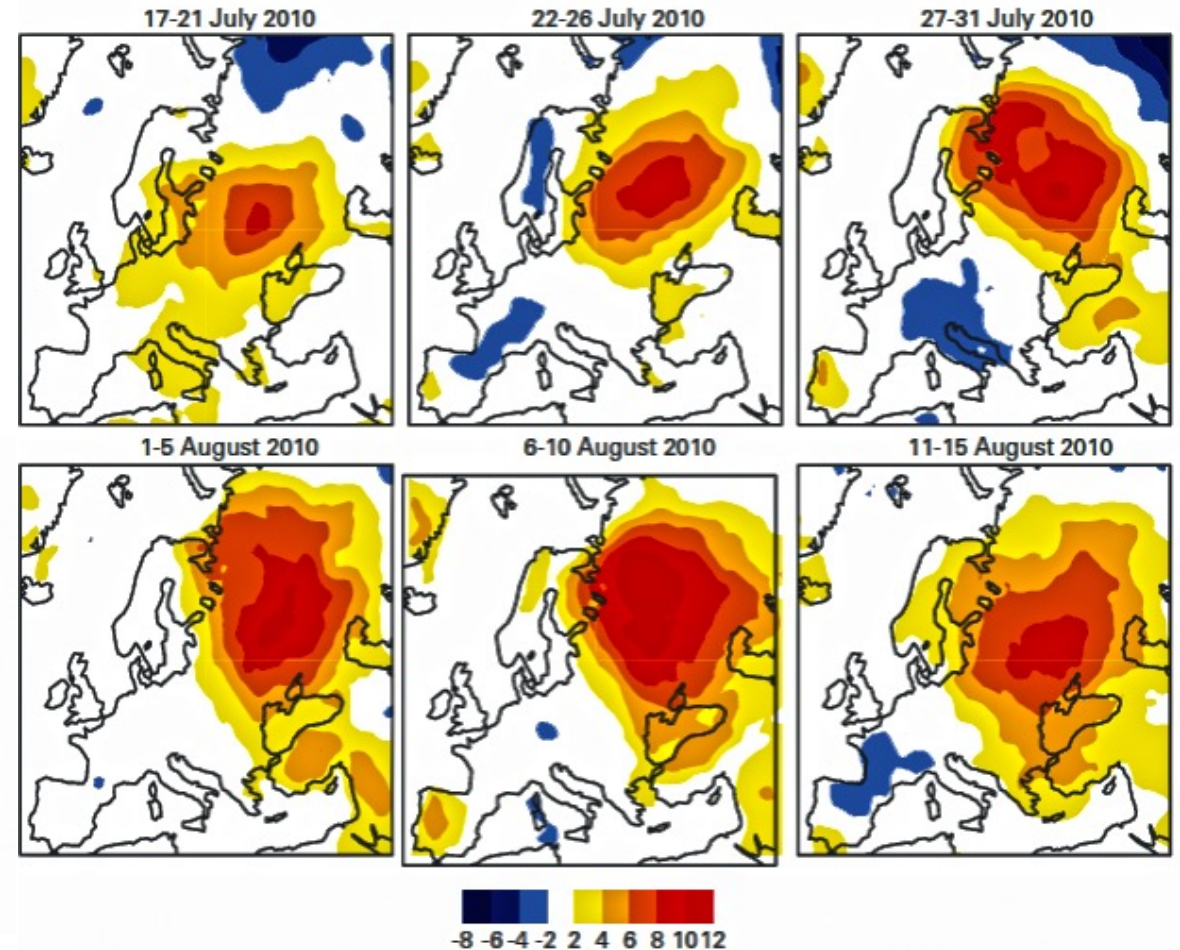
Helleaallot Euroopassa

Ankara helle tappaa - ei vain lapsia ja vanhuksia, vaan myös työikäisiä
→ Rakentamisessa lämpötilarajoituksia talven lisäksi myös kesälle...

Elokuu 2003, 66 000 kuollutta

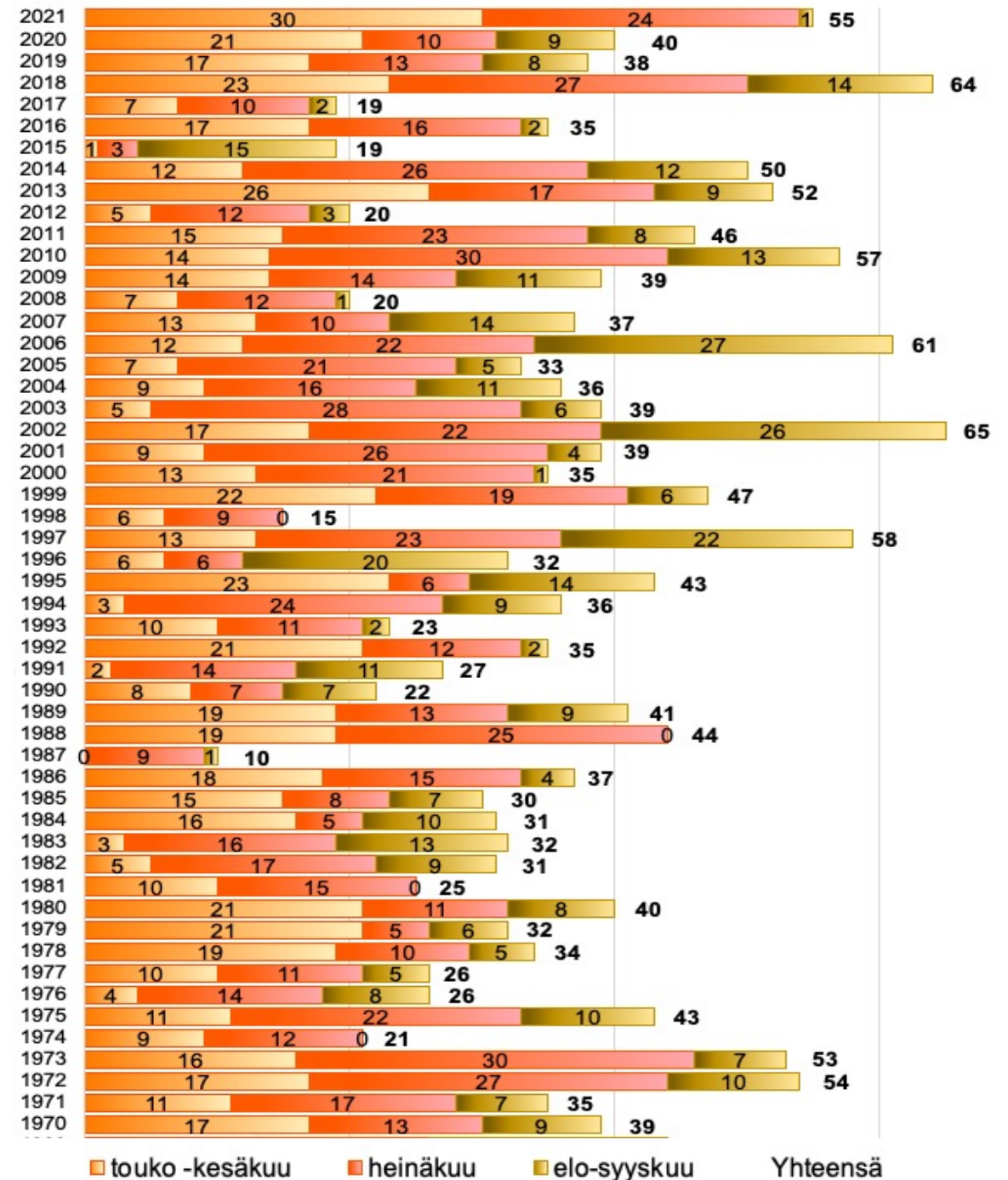

Heinä - elokuu 2010, 55 000 kuollutta

Hellepäivät Suomessa viimeisen 51 vuoden aikana

- Helteet lisääntyvät ja muuttuvat entistä tukalammiksi
- Jäähdytys tulee entistä tärkeämmäksi kaikessa rakentamisessa

IPCC: Lumi- ja jääpeite

- Ikirouta, lumi & jää ovat vähentyneet
- Ihmistoiminta aiheuttanut jäätiköiden ja arktisen merijään pienenemistä
- Myös pohjoisen pallonpuoliskon keväinen lumipeite on pienentynyt

Pakkaset ja lumimäärä

- Lämpenemisen myötä pakkasjaksot lyhenevät
- Talvi alkaa myöhemmin ja loppuu aikaisemmin
- Talven kestossa suuria vaihteluja
- Osa talvisateista voi olla vettä
- Polaaripyörre voi yllättää

Polaaripyörre

- Talvinen ilmiö napa-alueilla
- Pitää arktisen ilmassan napa-alueella
- Ilmaston muutoksen myötä polaaripyörre voi heikentyä
  - Kovia pakkasia ja runsaita lumisateita
  - Tuhoja ruokatuotantoon
  - Rakenteiden kestävyys kovilla

Sateet Suomessa

- Sademäärä kasvaa, mutta sadepäivien määrä ei kasva
  - rankkasateiden määrä kasvaa
  - kaupunkitulvat lisääntyvät
- Talvisateet voivat olla osin vettä
  - vesistötulvat talvella
  - lumen vesisisällön kasvaessa, sen paino katoilla myös kasvaa

Ilmaston muutos ja merenpinnan nousu

- Kuluneella vuosisadalla merenpinta on maailmanlaajuisesti noussut ja lämmennyt nopeammin kuin vuosituhansiin
- Merenpinnan nousu nopeinta ainakin 3000 vuoteen ja lämpeneminen 11 000 vuoteen

Merenpinnan nousun vaikutus rakentamiseen Suomessa

- Maanpinnan kohoaminen hidastaa merenpinnan nousua Suomessa
  - Rannikoilla tulvaherkkyys kasvaa
  - Myrskyjen nostattama vedenkorkeus kasvaa
- Varautuminen huomioitava kaavoituksessa

Ilmastonmuutos näkyy maalla, merissä ja ilmakehässä.

Jo tapahtuneet muutokset jatkuvat ja osa niistä on peruuttamattomia vuosisatojen tai -tuhansien ajan.

MAALLA

- ilmastovyöhykkeet siirtyvät kohti napoja
- rankkasateet lisääntyvät monin paikoin
- kuivuus lisääntyy

MERELLÄ

- merivesi lämpenee
- valtameren pinta nousee
PERUUTTAMATONTA
- meret happamoituvat ja happipitoisuus laskee
PERUUTTAMATONTA

ILMAKEHÄSSÄ

- kasvihuonekaasujen pitoisuudet kasvavat
- ilmakehän alaosa lämpenee
- kosteussisältö kasvaa

LUMI- JA JÄÄPEITTEESSÄ

- merien ja järvien jää vähenee
- lumipeite vähenee
- jäätiköt kutistuvat
PERUUTTAMATONTA

VAHINKOA JA VAARAA AIHEUTTAVAT SÄÄILMIÖT OVAT LISÄÄNTYNEET

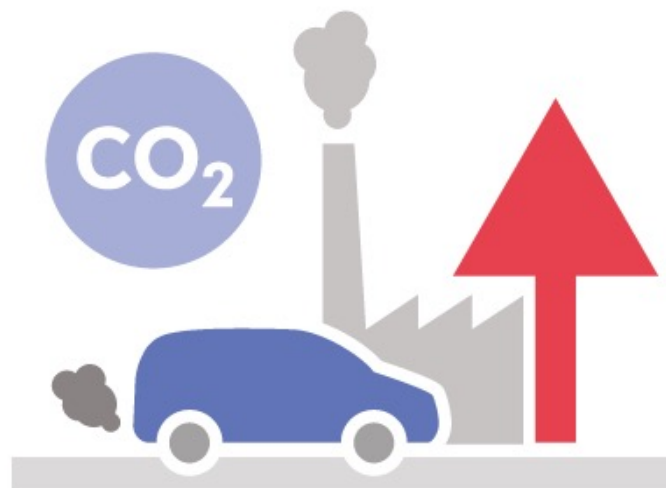

Helleaaltoja, kuivuutta, rankkasateita ja voimakkaita trooppisia hirmumyrskyjä esiintyy aiempaa useammin.

Muutokset ovat ennennäkemättömän laajoja ja nopeita.

Maapallon keskilämpötila on noussut viimeisen 50 vuoden aikana nopeammin kuin 2000 vuoteen.

Hiilidioksidipitoisuudet (CO₂) ovat korkeimmillaan vähintään 2 miljoonaan vuoteen. Vuonna 2019 CO₂:n pitoisuus saavutti 410 ppm:n tason.

ppm = tilavuuden miljoonasosa

Maailmanlaajuisesti jäätiköt ovat vetäytyneet vuoden 1950 jälkeen nopeammin kuin ainakaan 2000 vuoteen.

Lämpenemisen riskit ja vaikutukset ovat sitä suuremmat, mitä enemmän ilmasto lämpenee.

Vahinkoa aiheuttavien sääilmiöiden muutos esiteollisesta ajasta 1850–1900

